

© LUC VAN DRIECK

DROOGSTANDSMANAGEMENT IS BASIS TOPLACTATIE

Nog meer dan vroeger wordt, mede door het wegvallen van het quotum, een maximale productie nagestreefd: een vlotte opstart, korte tussenkalftijd en hoge persistentie! Van 60 dagen vóór tot 30 dagen na het afkalven, blijkt de meest kritische periode van de hele productiecycclus te zijn. – *Elke Depreester, UGent*

In deze periode doen de meeste problemen zich voor en moeten we alert zijn om veel narigheid te voorkomen. Net dan kunnen we de basis leggen van een rendabel hoogproductief bedrijf met gezonde koeien!

De snelle omschakeling van droogstand naar een hoge melkproductie na afkalven, is een grote uitdaging voor de koe. Door de snelle stijging van de melkproductie na het afkalven, moet ook de drogestofopname (DS) snel stijgen om aan de toenemende energiebehoefte te voldoen. Een pas gekalfde koe kan in het begin van de lactatie echter niet voldoende eten om aan haar behoefte te voldoen, wat leidt tot een negatieve energiebalans. Dat maakt haar heel gevoelig voor metabole aandoeningen (kalfziekte, ketonemie, lebmaagverplaatsingen). Ze zal ook moeilijk tochtig en/of drachtig worden.

Voorts zal het afweersysteem van onze koeien een grote switch moeten maken in die periode. Tijdens de dracht werkt het afweersysteem op een lager pitje. Als de koe dan in contact komt met een kiem zal ze daar minder fel op reageren dan anders, omdat dit schadelijk zou kunnen zijn voor het in stand houden van de dracht. Een koe kan bijvoorbeeld al tijdens de droogstand besmet worden door een *E. coli*-bacterie in de uier, maar zal pas na het afkalven een uierontsteking krijgen. Na de geboorte van het kalf komt ze dan plots in contact met veel ziekteverwekkers, niet alleen in de baarmoeder tijdens en na de kalving, maar ook in de uier via de melkmachine. Haar afweersysteem is daar echter niet altijd goed op voorbereid,

waardoor het risico op een erge baarmoederontsteking of uierontsteking groter is.

Het is dus van het grootste belang om de koeien zo goed mogelijk te ondersteunen tijdens deze cruciale fase, om het energietekort na het afkalven zo laag mogelijk te houden en de negatieve invloed op het afweersysteem te beperken. Dit begint al tijdens de droogstand: enkele kleine maatregelen kunnen ervoor zorgen dat de koeien optimaal voorbereid zijn voor een goede start van de nieuwe lactatie.

.....
Kleine maatregelen kunnen ervoor zorgen dat de koeien optimaal voorbereid zijn voor een goede start van de nieuwe lactatie.
.....

DS-opname maximaliseren: geen overbezetting

Om de pens goed voor te bereiden op de toekomstige lactatie en om te vermijden dat een koe al voor het afkalven haar eigen reserves aanspreekt, moeten we streven naar een hoge DS-opname tijdens de droogstand. Naast een smakelijk en evenwichtig rantsoen, is ook de beschikbaarheid van het voer een belangrijke factor die zal bepalen of een koe voldoende zal eten.

Competitie aan het voerhek is dan ook absoluut te vermijden! Per koe moet er minimaal 75 cm voederbreedte voorzien zijn, waarbij een hek met aparte voederplaatsen te verkiezen is boven een vaste buis. Ook competitie voor ligplaatsen en drinkbakken kan een negatieve invloed hebben op de DS-opname. Ook bij de droge koeien moet je erop letten dat er minstens één ligplaats per koe is, dat de ligboxen voldoende ruim zijn én dat de drinkbakken vlot beschikbaar zijn.

Het is ook interessant om de pensvullingscore van de droogstaande koeien op te volgen. Men kijkt naar de pensgroeve tussen de laatste rib, de horizontale dwarse botuitsteeksels van de rug en het heupbeen. Een goede pensvulling wijst immers op een goede DS-opname, wat essentieel is voor een vlotte opstart ná het afkalven.

Vermijd hergroeperen

Hergroeperen van koeien is een belangrijke oorzaak van stress. Telkens een nieuw dier in de groep komt, moet de hiërarchische structuur opnieuw worden bepaald. Dat leidt tot onrust en bijgevolg tot weer een lagere DS-opname. Als de bedrijfsgrootte het toelaat worden dan ook de gunstigste resultaten verkregen door koeien in groep droog te zetten en gedurende de hele droogstand in dezelfde groep te houden tot het afkalven. Dit zorgt voor de minste stress en een vlot verloop van de geboorte. Kalkkoeien volledig apart opstallen wordt niet aangeraden omdat dit de stress verhoogt en de geboorte vertraagt, waardoor de kans op witvuilen verhoogt.

Pinken worden best een drietal weken voor de verwachte kalfdatum al bij de laagproductieve koeien gezet. Zo kunnen ze wennen aan de dagelijkse routine van het melken enerzijds en aan het rantsoen anderzijds.

De koe heeft altijd gelijk ...

Dé beste manier om het droogstandsmanagement te evalueren, is de koeien tijdens deze kritische periode van dichtbij op te volgen. Dit heeft als bijkomend voordeel dat problemen vroegtijdig kunnen worden opgemerkt en dat je kan ingrijpen voor het kalf verdronken is en er te hoge verliezen geleden zijn. Als melkveehouder kan je al veel doen, in overleg met je bedrijfsdierenarts. Een eerste eenvoudig hulpmiddel is het opvolgen van de conditiescore (*body condition score* of BCS). Aan de hand van inspectie en palpatie van enkele oriëntatiepunten ter hoogte van de flank, de rug, het bekken en de staartbasis, wordt een score gegeven van 1 (zeer mager) tot 5 (zeer vet). Best gaan de dieren de droogstand in met een conditie tussen 2,5 en 3,5 en blijft die constant gedurende de volledige droogstand. Om de dieren op de verschillende momenten goed te kunnen vergelijken, wordt de conditiescore best telkens door dezelfde persoon bepaald. Voor dieren die toch te vet zouden afkalven, zijn er hulpmiddelen op de markt om het risico op problemen in het begin van de lactatie te beperken.

Bij een niet-aangepast droogstandsmanagement of bij te vette koeien kan de DS-opname al voor het afkalven te laag zijn om voldoende energie op te nemen voor haar eigen behoefte, het groeiende kalf én de productie van de biest. Deze koeien zijn in negatieve energiebalans en zullen al van voor het afkalven hun eigen vet- en spierreserves afbreken, met een hoger risico op ketonemie, lebmaagverplaatsingen en vruchtbaarheidsproblemen na het afkalven. Om hier een idee van te krijgen, kunnen tijdens de droogstand al bepaalde stoffen gemeten worden in de melk, de urine of het bloed van de droogstaande koe: ketonlichamen (beta-hydroxyboterzuur (BHB), aceton en acetoacetaat) en niet-verzadigde vetzuren (*non esterified fatty acids*,

NEFA). In de urine of de melk kan dit met eenvoudige teststrips worden gemeten. Aan de hand van een kleurverandering kan je duidelijk waarnemen of de grenswaarde overschreden is en de koe dus al in negatieve energiebalans zit voor het afkalven. Om het droogstandsmanagement op het hele bedrijf te evalueren, kan je dierenarts een metabool profiel opstellen, waarbij BHB en NEFA bepaald worden in het bloed bij 5 à 10 dieren van 14 tot 7 dagen voor het afkalven en een ongeveer gelijk aantal dieren tussen 3 en 14 dagen na het afkalven. Het NEFA-gehalte is een betere weerspiegeling van de energiebalans voor het afkalven (maximum 0,3mmol/l), terwijl het BHB-gehalte een betere weerspiegeling is van de balans na het afkalven (maximum 1,2-1,4 mmol/l). Als meer dan 10% van de geteste dieren boven de drempelwaarden zit, wijst dit erop dat de dieren een te sterke negatieve energiebalans doormaken tijdens de periode rond het afkalven, met een hoger risico op gezondheidsproblemen tijdens de eerste weken van de lactatie. Naast een goed droogstandsrantsoen ter preventie van kalvziekte, ketonemie en andere metabole problemen na het afkalven, is ook het algemene management van de droogstaande koeien een onmisbaar stukje in de puzzel om als veehouder – samen met je dierenarts – de basis te leggen voor een rendabel bedrijf met hoge producties en gezonde koeien. Voldoende aandacht voor huisvesting, voedermanagement en regelmatige controle van de droge koeien zal zijn vruchten afwerpen in de volgende lactatie. ■

[Elke Depreester is als dierenarts verbonden aan de Vakgroep Voortplanting, Verloskunde en Bedrijfsdiergeneeskunde van de Universiteit Gent.](#)